

Arvostelut

Riitta Uusitalo: Nasun lapset
Hard&Pet 1996

Uusitalon striippien graafinen voimakkuus on tietyllä tavalla harhaanjohtavaa, kokoelman huumori on hyvin arkista ja maan tasalla olevaa. Äkkiseltään kirjaan tarttuva lukija voisi odottaa myös sisällön räsiäviän viivan ja tussin lailla.

Tämä ristiriita on vain muodollinen, kuva ja sana istuvat erityisen hyvin yhteen Nasun lapset -striipeissä. Niiden käsikirjoitukset ovat kuitenkin niin hyvin toimivia ja itsessään vahvoja, että ne todennäköisesti onnistuisivat hyvinkin erilaisella tyylillä piirrettynä.

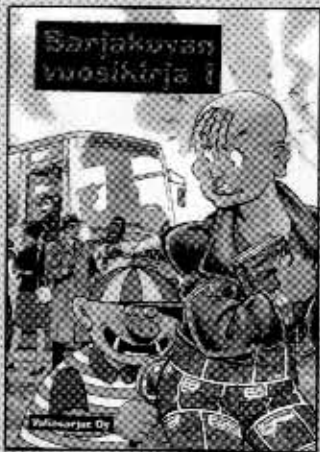
Pikku possut kulutta-

vat aikaansa urheilukentällä, pohtivat pallon potkimisen sijasta urheilun ja elämän suuria kysymyksiä. Tämä ei tietenkään paranna itse suoritusta. Uusitalo kuvaa tapahtumia kahdella tasolla, striipin puhekuplissa lasten kommentteina ja kuvan alla tietoisien ulkopuolisen kommenttoijan silmin.

Yhdistelmä luo kokonaisuudesta sekä hauskan että ironisen.

Kokoelma on Hard&Petin tuttu postikorttikirja. Jokainen striippi on oma irroitettava postikorttinsa ja kirjan kantaan jää vielä muistoksi pienoistriippi. Tyylikkää sarjakuvaa saavat tyylikkään paketin.

Heikki Jokinen

Sarjakuvan vuosikirja 1
(Sarjakuvavuosi 1995)
toimittanut Harjo Pasonen
Vallojarjat 1996

Nyt on aika myöhä arvostella tätä, kun on jo toinen vuosi julkaisemisesta me-

nossa enkä siis välttämättä kykene pidättäytymään jälkiviisaudelta joidenkin kirjan ennustusten suhteen. Eikä varmaan ole objektiiviselle tarkastelulle hyväksi, että minulla on ns. aitiopaikka tekijälähetoiseen analyysiin, kun piiri pieni pyörii taas. Ennakoasenteni teokseen on kriittinen, kyseessä on Augiaan tallien siivoamiseen verrattava urakka, kartoittaa mitä Suomessa sarjakuva-alalla tapahtui vuonna 1995.

Periaatteessa teoksen idea on yksinkertainen. Seitsemän toimittajaa kirjoittaa artikkelin itseään kiinnostavasta aiheesta vuodesta 1995 sen jälkeen kuusi sarjakuva-

kriitikkoa arvostelee vuoden aikana ilmestyneet albumit. Lopputuloksena on väistämättä sarjakuvan kattava hakuteos jostamikäli joka vuosi saadaan kirja ulos, muodostuu eräänlainen MitäMissä-Milloin Harrastajan ja ammattilaisen referenssiopus ja oiva katsaus kulu-neeseen vuoteen.

MITÄ meillä sitten on tässä kirjassa? Esipuheessa Pasonen pätkäilee mahdollisuuksia sarjakuvan julkaisemiseen albumimuotoa halvemman formaalin puitteissa, esim. omia lehtinään, esittelee Heikki Jokisen panoksen teoksen luomisessa ja referoi lyhyesti kirjan sisältöä.

Sen jälkeen Toni Jerrman esittelee tiiviisti mutta monipuolisesti amerikkalaisen sarjakuvan viime-

aikaisen kasvukehityksen käyden läpi tärkeimmät käsikirjoittajat, taiteilijat, tyylisuunnat ja kustantajat. Artikkelit on hyödyllisimmillään palkkapäivänä juuri ennen sarjakuva-kauppaan menoa tai Kukkunorin listaa ruksiessa, mutta sitä voidaan myös pitää englanninkielisen nykysarjakuvan keskipitkinä oppimääränä.

Kalervo Pulkkinen esittää katsauksen Disney-yhtiöitten viimeaikaisiin vaiheisiin onnistuen sekä tarjoilemaan viljalti faktoja ja tilastotietoja että luomaan vaikutelman kulissientakaisista paljastuksista intiimissä ilmapiirissä. Aihe on selvästi läpikotaisin tuttu ja artikkeleita vai-vaakin lievä runsaudenpu-la Pulkkinen yrittäessä tuoda esille mahdollisimman monta aspektia.

Jussi Karjalainen puolestaan on valinnut Robert Crumb -esittelynsä kiinne-kohdiksi kaksi vuonna 95 ajankohtaista näkökulmaa, nimittäin Crumbin vierailun Komin sarjaku-

vapäivillä ja samaan aikaan ilmestyneen Crumb-elokuvan, jossa ensi kertaa paljastetaan, miten samoista lähtökohdista jotkut nousevat maailmanmaineeseen ja toiset sekoavat, vertailukohtana Crumbin veljet Karjalainen onnistuu myös esittelemään luontevasti eräät Crumbin tuotannon keskeisistä virstanpylväistä.

Miska Rantanen muistuttaa, ettei Mämmilä loppujen lopuksi olekaan totta, vaan vain todenmukainen draamasarja. Rantanen erittelee analyttisesti Mämmilät kutakuinkin kronologisessa järjestyksessä ja onnistuu valottamaan niin Mämmilän synthyetken vaikutusta kerrotaan, kuin niitä lainalaisuuksia, joiden puitteissa tarina toimii.

Jukka Murtosaari puhuu suurimmasta rakkautesta, perinteisestä realistisen tyylin seikkailusarjakuvasta. Realistisen sarjan nykytilaa puntaroi-maan hän on kutsunut koolle Bull's Pressin Ilkka Kalliomaan, Semicin Marjaana Tulosmaan ja veteraanipiirtäjät Kari I. Lep-päsen ja Veikko "Joona" Savolaisen. Keskustelu antaa jonkinasteisen kuvan seikkailusarjojen tulevaisuudesta ja paljastaa myös, millainen veteen piirretty viiva koko realistinen tyyli käsitteenä on, eritoten nykyisen tarjonnan kirjossa. Merkittävää on, että Murtosaaren artikkeli on kirjan ainoa osio, jossa mainitaan sarjakuvia julkaistavan sanomalehdissäkin.

Aidinkielen oppikirjoja puolestaan on luenut Petri Kemppinen, tarkoituksenaan saada selville, opetetaanko sarjakuvaa tai sarjakuvan avulla. Tulokset ovat ainakin minun odotusteni kaltaiset, siksi-kin, että sarjakuva on jat-kuvassa käymistilassa ole-

va, itseään luova kieli, jonka koodisto muuttuu koko ajan. Oikean valinnan eli oppikirjatyöryhmän ulkopuolisten sarjakuvantekijöiden palkkaamisen oli oivaltanut vain WSOY. Toisaalta Kemppinen itse on käyttänyt Art Spiegelmanin "Maus" -sarjaa opetusvälineenä, mikä häneltä sarjakuvan ammatti-seuraajana varmasti onnistuikin.

Heikki Jokinen kutsuu kiiltiin tapaansa veljet ja siskot harrikaadeille kertomalla miten paljon paremmin sarjakuvan tuki-järjestelmä on muissa pohjoismaissa toteutettu. Näin jälkikäteen on mukava todeta, että muutos on todella syntymässä ja parhaillaan sarjakuva on pitkien tikkaitten alapäässä, mutta matkalla kohti mul-

den taiteenlajien kanssa tasaveroista paikkaa auroringossa. Silti, oli tukea tai ei, Suomen sarjakuvakulttuuri on aktiivisuudessaan pohjoismaista hyvänä kakkosena heti Tanskan jälkeen. Ruotsin lamaan-nuttua jonkinlaiseen pysähtyneisyyden tilaan.

TEOKSEN loistavimpia oivalluksia on oheislukemistoistan / suomalaisen bibliografian liittäminen joka artikkeliin loppuun, jos mahdollista. Useimmilla paikkakunnilla kun kirjoja saa vain tilaten, eli pitää tietää, mitä tahtoo.

Kun Jokinen on pikapi-kää tehnyt yhteenvedon vuodesta 95 ja vuoden päätökset on listattu, päästään kirjan osioista massiivisimpaan, julkaistuihin sarjakuviin. Tässä on arvos-

teltuina kaikki Suomessa vuoden mittaan ilmestyneet, albumiksi laskevat painotuotteet. Toni Jerrman, Heikki Jokinen, Vesa Kataisto, Mikko Keinonen, Petri Kemppinen ja Kalervo Pulkkinen ovat kritisoineet ne läpi, ja miten he ovat kyenneet jakamaan urakan niin, että vääriä tai mahdottomia arvostelija/albumiyhdistelmiä on vain muutama, on minulle arvoitus.

Se ei ole yksinomaan ammattitaitoa, vaikka kriitikot itse mitä väittäisivät, katsokaa vaikka lehtiä, joissa he yleensä sarjakuvaa arvostelevat. Kaikki eivät voi pitää kaikesta ja rakentavaksi kritiikiksi luultu vuodatus saattaa helposti muuttua katteetomaksi solvaamiseksi, jos pienin yhteinen nimittäjä

(sarjakuva?) on ainoa kiinnekohta kritisoitavaan. Sellaista sattuu väistämättä, kun piirit ovat pienet ja erikoistuneita toimittajia vähän, ja sellaista sattuu jokaiselle. Mikä ei tietystikään tee sitä lainkaan helpommaksi kritiikin kohteeksi joutuneelle.

LOPUKSI kirjassa on hakusanaluettelo, johon on listattu kutakuinkin kaikki kirjassa esiintyneet erisnimet. Ja kati kerran tuku- ja vähittäiskauppiailta ollaan, on lopussa myös kaavake kirjassa mainittujen albumien tilaamiseksi. Kaikenkattava paketti, siis. Toivottavasti seuraava osa ilmestyy ajoissa eli tämän kevään kuluessa. Tälle luulisi tilausta löytyvän.

Kivi Larmola

Terry Moore:
Muukalaisia paratiisissa
Suomentanut: Mika Tiirinen
Tekstannut: Jii Roikonon
Like, 1997

Oikeastaan minua ei edes kaduta, etten ostanut näitä lehtinä. Tämä on erinomainen albumi, sellainen, jota lukiessa pakonomaisesti kääntää sivua vaikka kuinka haluaisi hidastaa ja palata omia jälkiään takaisin katsomaan, mitä edellisessä luvussa oikein tapahtuikaan, kun on taas löytänyt uuden näkökulman. Olisi ollut sietämätöntä, jos välistä olisi jäänyt numero puuttumaan. Puhumattakaan siitä, että uuden numeron

ilmestyessä olisi aina luenut kaikki edelliset uudestaan. Ja jäänyt odottamaan seuraavaa.

EPILOGISSAAN Terry Moore kertoo halunneensa tehdä ihmillisen albumin ihmissuhteista, siinä-

nähän se on pätkinän-kuoressa. Samalla tavoin latistaen voisi sanoa Hernandezin veljesten piirtäneen "sarjakuvia meksikolaisista" tai Jeff Smithin tai Neil Gaimanin tehneen "fantasiasarjoja". Jos sarjakuvan tärkein ominaisuus on sisäinen totuudellisuus, kuten uskon, se hauras asia joka erottaa kuvitetun tekstin tai tekstitetyt kuvat sarjakuvasta, Terry Moore on hyvä. Hyvä sarjakuvantekijä.

JOITAKIN varmasti ärsyttää genreillä leikkiminen, kun tarinaan on solkettu mahdollisimman monen eri tyylilajin kerrontaa ai-

moin joillekin voi olla vaikea mangassa niin yleinen tapa kuvata mielialan vaihteluja piirrostyylin tai jopa ulkonäön muutoksilla. Tottuneelle sarjakuvantekijälle ne menevät kaksitelematta tuoden vain uuden kerronnallisen ulottuvuuden tarinaan, mutta Moore ei todellakaan ole mennyt yli siitä, missä aita on matalin.

TÄMÄ on kertomus kahdesta naisesta, Francinesta ja Katchoosta, heidän elämästään ja elämästään, taustoistaan, haaveistaan ja maailmoistaan. Että albumissa on kehyskertomuksen oloinen yllättävän tavanomainen amerikkalaisen elokuvan juoni, jonka varjolla päästään esittelemään mahdollisimman monta näkökulmaa on loppupuolella lähes paino-lastia, joskin tarinan auki-kehminen kirjan alussa kelpaisi malliksi monelle nimekkäämmällekin sarjakuvantekijälle.

TÄMÄ ei ole realistista sarjakuvaa, koska ilmeet, cleet ja kerronta ampuvat yli Mooren pyrkiessä hyödyntämään painettua muotoa mahdollisimman tehokkaasti. Tuloksena on hämmäntävä totuudellisuuden vaikutelma. Tämä on niitä sarjakuvia, joissa elämyksen jälkeen palaa takaisin katsomaan, miten vaikutelma saatiin aikaan. Tämä on sarjakuva.

ALBUMI on painettu WSOY:n Juvan painolaitoksissa, mikä ei ilmeisesti riitä muuttamaan mustaa mustaksi mutta jälki on kuitenkin siistiä; ehdoton edellytys sarjakuvulle, jossa itse sivutaitokin marginaaleineen palkkeineen on täynnä sarjakuvantekijän sisäisiä ristiviittauksia. Myöskään alkuperäisessä kullema olleita muutamaa värisivua ei tarvita, tyylillä kertoo tarpeeksi. Vuoden 1996 Eisner Award parhaasta kokooma-albumista ei tullut turhaan.

Kivi Larmola

Arvostelut

Mezieres - Christin: **ULTRALUMIN PANTTIVANGIT**

Avaruusagentti Valerianin seikkailuja
Jalava 1997

Näinhän siinä joskus käy. Juuri kun olet varma, että suosikiltasi on niinsano- tusti paukut lopussa ja olet jo valmis ottamaan hauta- jaispuvun naftaliinista, ilmestyy albumi, joka saa häpeämään hätiköityä tuomiota. Ultralumin panttivangeissa ei ole pii- nallisen monikerroksista juonta, ei äärimmäistä symboliikkaa eikä fatalis- tista joukkoitsemurhan tuntua. Jos en tietäisi tä- män ilmestyneen ranskak- sikin vasta viime vuonna, luulisin tätä löydöksi kah- denkymmenen vuoden ta- kaa. Vaikka piirrostekniik- ka onkin nykyMézièresiä, on avaruustaustojen pop-

art -rasterinkäyttö kuin kahdenkymmenen vuo- den takaa.

TÄMÄ on selkeä seik- kailu parhaiden Valeria- nien tyyliin, poliittinen aspekti on mukana ker- tomassa, ketkä loppujen lopuksi olivat hyviä ja tarinassa on onnellinen loppu, ei pieni saavutus näin ihmiskunnan tu- houduttua. Tapaamme jälleen tuttuja edellisistä albumeista kuin vanho- ja ystäviä, heihin ei tule uusia piirteitä mutta var- mistamme, että heillä mence hyvin. Valerianin ja Laurelinen seikkailut ovat jatkuneet jo niin kauan, että meillä on yhteistä historiaa, yhtei- siä jälleennäkemisiä. Tämä viihtyminen hei- jastuu jopa shinguzei- hin, joiden liikemiesmäi- syys rapisee joka esiinty- misen jälkeen.

ALKUASETELMA on mutkaton: Valerian ei kestä, että heistä on tul- lut rikkaita ja joutilaita ihmiskunnan viimeisiä edustajia ja, kuinka olla- kaan, heidät tempais- taan tahtomattaan seik- kailun pyörteisiin. Hyviä tarinoita on hausempi suomentaa kuin huono- ja, eikä Soile Kaukoran- ta säästele oivalluksiaan. Albumin ainoa paha miinus menee ilmeisesti kirjapainoon, jossa jäl- jestä päätellen on lii- mailtu valkoisia paperi- lappuja sinne tänne Jari Rasin tasaisenvarmasti tekstaamien puhekupli- en päälle.

TÄNÄ vuonna 30 täyttä- vän Valerianin uusin on siis kaikkimensa mainio albumi, lisänä vielä nos- talgiabonus tarinankul- jetuksesta. Ja onnellinen loppu, joka jättää oven auki jatko-osalle.

Kivi Larmola